

ornitologické zastavení Veleslava WAHLA na paměť ornitologa a hrdiny...

An ornithological walk of Veleslav WAHL

In memory of the ornithologist and hero

Hrdinové domu Na krásné vyhlídce

V tomto nádherném paláci na adrese Úvoz 13 sídlí švédské velvyslanectví už od roku 1945. Přestože se jedná o stavbu poměrně mladou, má za sebou bohatou historii a stala se domovem mnoha statečných a odvážných osobností.

První majitel domu JUDr. Josef Růžička jej nechal postavit v roce 1928 pro svou rodinu. Postavil se nacistickému režimu, za což zaplatil uvězněním v koncentračním táboře Mauthausen a následně i životem. Jeho osud připomíná Stolperstein v dlažbě před budovou.

Dalším významným obyvatelem byl pak spisovatel a ornitolog, zeť doktora Růžičky, Veleslav Wahl. Odvážný muž, pro kterého pravda neznala kompromis a kterého v roce 1950 popravil komunistický režim. Na fasádě velvyslanectví jej připomíná pamětní deska Poslední adresa.

Svůj domov tu našla i Eliška Junková, slavná automobilová závodnice, jež se stala vzorem ženské emancipace. Její jméno stojí dodnes napsané na jedné ze schránek.

Osud a odvaha těchto lidí nám každodenně připomíná, jakou výsadou je život ve svobodě a v míru. Naši demokracii však nemůžeme brát za danou věc. Musíme neúnavně pracovat na jejím udržení a chránit ji. Každá jednotlivá volba každého z nás se počítá.

Viktoria Li, Velvyslankyně Švédska v Praze

The Brave Residents of the Building 'With the Beautiful View'

Since 1945 The Swedish Embassy has been located in the beautiful palace on Úvoz 13. Although the building is comparatively new, it has a rich history and it has been a home to many brave and courageous personalities.

The first owner, Josef Růžička, built the house in 1928 for his family. He stood up to the Nazi regime and paid with his life after having been arrested and sent to the Mauthausen concentration camp. He is commemorated with a Stolperstein in the pavement outside the building.

Another inhabitant was the author and ornithologist, Růžička's son-in-law Veleslav Wahl. He was a courageous man who refused to compromise with the truth, and in 1950 he was executed by the Communist Regime. He is commemorated with a Last Address-plaque on the facade.

The house was also home to Eliška Junková, the famous automobile racer, who became a role model for women's emancipation. Her name is still on one of the letterboxes.

The faith and courage of these people remind us on a daily basis of how privileged we are to live in peace and freedom. But our democracy cannot be taken for granted. We must constantly work to uphold and protect it, and every individual choice matters.

Viktoria Li, Ambassador of Sweden to Prague

Ptáci na Havlově

Stehlík obecný (*Carduelis carduelis*)
Goldfinch

Všeobecně známý pestrý pěnkavovitý pták pozorující se od nížin až do podhůří.

The well-known colourful bird from a finches family occurring from lowlands to foothills.

Konipas horský (*Motacilla cinerea*)
Grey Wagtail

Obyvatel rychleji tekoucích vod nejen v horském prostředí, ale i pod hrázemi rybníků a jiných vodních nádrží.

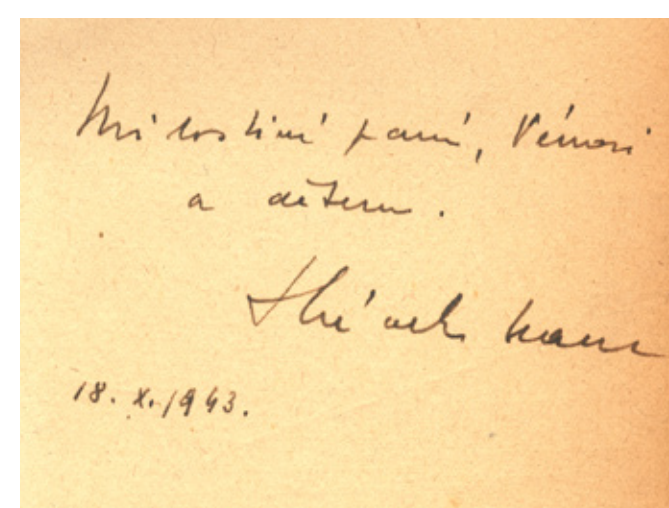
The species occurs along water streams in mountains as well as close to faster water courses at dams and water reservoirs.

Obrázky jsou ze souboru 65 akvarelových maleb ptáků, které namaloval mladý Veleslav Wahl a ve formě dvou vázaných „knih“ o rozměrech 18 x 21 cm je věnoval rodině Havlově. Rodina Wahlova za války navštěvovala rodinu Havlových na jejich rodinném sídle „Havlov“ poblíž Tišnova na Českomoravské vrchovině. Wahlovy obrázky jsou cenným dokladem o složení avifauny tamní podhorské krajiny ve 40. letech minulého století.

Za laskavé poskytnutí obrázků děkujeme Prof. Ivanu M. Havlovi, bratru presidenta Václava Havla.

The pictures are from a set of 65 watercolor paintings of birds painted by young Veleslav Wahl, and presented in the form of two bound 18x21 cm books that he dedicated to the Havel family. During the war, the Wahl family visited the Havel family at their 'Havlov' family estate near Tišnov in the Bohemian-Moravian Highlands. Wahl's pictures are valuable evidence of the composition of the avifauna of the local foothills in the 1940s.

With great thanks to Prof. Ivan M. Havel, brother of President Václav Havel for kindly lending these images for exhibition.

Výstava nese jméno po ornitologovi a především velmi statečném člověku VELESLAVU WAHLOVI, který žil v tomto domě (Úvoz 13). Vedle odborné práce se angažoval také občansky: za protiněmeckou odbojovou činnost získal několik vyznamenání, mimo jiné i Československý válečný kříž. Nesouhlasil však s komunistickou diktaturou; za protirežimní činnost byl v roce 1950 popraven ve věku pouhých 28 let. Jeho manželka, sestra mého otce, Taťána Wahlová-Růžičková si odpykala v komunistické věznicí trest 11 let.

Proto jsem přišla s myšlenkou vytvořit cyklus 4 informačních panelů, které by připomněly nejen jeho smutný životní příběh, ale také ornitologickou práci. Vybrazení a popisky by měly napomoci návštěvníkům Prahy se seznámit se zdejšími druhy ptáků.

Poděkování za spolupráci patří nejen členům České společnosti ornitologické, kteří vytvořili podklady, ale také výtvarníkům, kteří se na vzniku podíleli. Děkuji také velvyslanectví Švédska, které projekt podpořilo a panely umístilo do Petřínských sadů.

Na statečné lidi by se nemělo zapomínat – čest památce Veleslava Wahla.

Veleslav Wahl se svojí manželkou
Taťánou Wahlovou-Růžičkovou

Veleslav Wahl with his wife Taťána Wahlová-Růžičková

The exhibition bears the name of an ornithologist and above all a very brave man, VELESLAV WAHL, who lived in this house (Úvoz 13). In addition to his professional work, his civic engagement is also important: he received several honors for anti-Nazi resistance activities, including the Czechoslovak War Cross. He disagreed with the Communist dictatorship as well. In 1950 he was executed at the age of 28 for his anti-regime activities. His wife, my father's sister, Taťána Wahlová-Růžičková, served a 11-year sentence in a Communist prison.

My idea was to create a cycle of 4 information panels that would remind not only the sad story of his short life, but also his ornithological work. Illustrations and descriptions should help Prague visitors to get acquainted with the local bird species.

Thanks for the cooperation belong not only to the members of the Czech Society for Ornithology, who created the materials, but also to the artists who participated in the creation. I would also like to thank the Embassy of Sweden, who supported the project and placed the exhibition panels in the Petřín Gardens.

Brave people should not be forgotten – honor his memory.

Kateřina Ebelová-Růžičková, neteř Veleslava Wahla

Kateřina Ebelová-Růžičková – niece of Veleslav Wahl

Veleslav Wahl se narodil 15. května 1922 v Praze

Již od malička projevoval zájem o přírodu, v čemž byl podporován i otcem, známým pražským právníkem JUDr. Veleslavem Wahlem.

Místem jeho prvních ornitologických pozorování (již jako 15letý některá z nich uveřejnil v časopise Československý ornitholog!) bylo nejbližší okolí Bělé pod Bezdězem, kde měla rodina Wahlových v poleš „Pankrác“ větší hájovnu, kam se sjížděli i významní činitelé pražského společnosti a kulturního života. I zde byl mladý Wahl postupně vtačován do politických aktivit. Tyto aktivity zesílily po roce 1942, kdy za „heydrichiády“ Němci popravili jeho otce i strýce. Válku přečkal Veleslav Wahl v pražské Zoo, kam ho na místo vědeckého asistenta ředitele doporučil prof. Julius Komárek. A bylo to také období jeho nejvyšší publikační aktivity. Byl v úzkém kontaktu s většinou našich předních ornitologů, především s Dr. W. Černým, kterému dodával svá ornitologická pozorování a některá s ním společně i uveřejnil v časopise Sylvia. Navíc udržoval písemný styk s řadou ornitologů v zahraničí. Ani jeho narůstající odbojová činnost (koncem války už velel celé Zpravodajské brigádě o třech vojenských praporech, což představovalo na dva tisíce mužů) mu nebránila v sestavování knihy „Pražské ptactvo“, která vyšla v roce 1944. Kniha o 270 stranách vypovídá o autorově vysoké odbornosti a přehledu o současném ornitologickém dění. V její první části si všímá jednotlivých pražských biotopů, vztahu ptáků

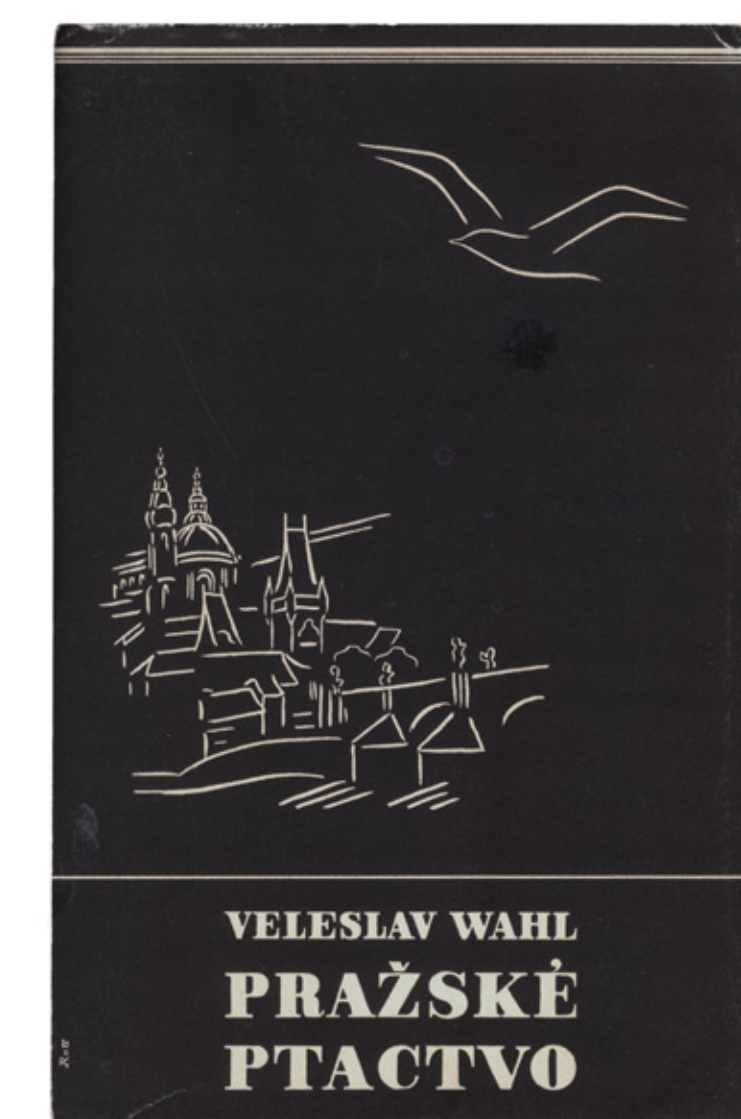
ke člověku a k velkoměstskému prostředí, problematiky ptačího zpěvu i průtahu ptáků Prahou. Druhá – rozsáhlejší – část knihy si všímá jednotlivých ptačích obyvatelů Prahy. U každého druhu je uveden stručný popis, prostředí, rozšíření v Čechách a výskyt v Praze a okolí. O úspěchu knihy vypovídá skutečnost, že se hned v roce 1945 dočkala druhého vydání.

Ke konci války se V. Wahl seznámil s kapitánem Jaromírem Nechanským, který byl v květnovém povstání vojenským pověřencem České národní rady; jeho podpis je na kapitulaci listině německé posádky z 8. května 1945. V době květnového povstání byl Wahl nejmladším členem České národní rady, kde zastupoval mládež. Po skončení války byl vyznamenán Československým válečným křížem 1939 a dalšími dvěma vyznamenáními.

Po komunistickém převratu v únoru 1948 se Wahl a mj. Jaromír Nechanský nesmířili s komunistickou diktaturou, připravovali se proti ní bojovat a začali organizovat síť 3. domáčího odboje. Stali se však obětmi provokace náčelníka kontrarozvědky a byli spolu s dalšími zatčeni a 16. června 1950 popraveni.

A tak předčasně, násilnou smrtí, skončil život vskutku výjimečné osobnosti, která by jistě po řadu let stála na jednom z čelních míst naší ornitologie...

Portrét Veleslava Wahla (nahore)
Obálka jeho knihy Pražské ptactvo (dole)

Veleslav Wahl was born in Prague on May 15th 1922

His interest in nature started at a young age and was always supported by his father, the famous Prague lawyer, Dr Veleslav Wahl.

His first ornithological observations took place near Bělá pod Bezdězem (as a 15-year-old, he published his observations in the 'Czechoslovak Ornithologist' magazine), where the Wahl family owned a large gamekeeper's lodge, at which important figures of Prague's social and cultural life came together. There, the young Wahl was gradually pulled into political activities. These activities strengthened after 1942, during the so-called Heydrich-times, when the Germans hung his father and uncle.

Veleslav Wahl spent the war in the Prague Zoo, where he became the scientific assistant of the Zoo manager after being recommended by professor Julius Komárek. This was also the period of his highest publication activity. He was in close contact with the majority of Czech best ornithologists, especially with Doctor W. Černý, to whom he supplied his ornithological observations, some of which they published together in journal Sylvia.

He also maintained relationships via written correspondence with a number of foreign ornithologists.

Not even his growing resistance activity (by the end of the war, he had already commanded the entire intelligence brigade of three military flags, representing up to two thousand men) could stop him from putting together his book 'Prague Birds', which was published in 1944. The book of 270 pages testifies to the author's high

expertise and awareness of current ornithological events. The first part discusses various Prague habitats, the relationships of birds to people and the metropolitan environment, the issues with bird singing and bird migration through Prague. The second, more extended part of the book, covers individual bird inhabitants in Prague. For each species, there is a brief description of its environment, distribution in the Czechia and occurrence in Prague and its surroundings. The success of the book is proved by the fact that in 1945, the second edition was published.

At the end of the war, V. Wahl met Captain Jaromír Nechanský, who was a military commissioner of the Czech National Council in the May uprising; his signature is on the surrender list of the German crew of May 8th 1945. During the May uprising, Wahl was the youngest member of the Czech National Council, in which he represented the youth. After the war ended, he was awarded the Czechoslovak Military Cross 1939 as well as two other awards.

After the Communist coup in February 1948, Wahl and Major Jaromír Nechanský did not accept the communist dictatorship. They prepared to fight against it and began to organize a network for the third domestic resistance. However, they became the victims of the provocation of the Chief of Counterintelligence, and together with others they were arrested and executed on June 16th 1950.

And so, prematurely, the violent death ended the life of a truly exceptional personality who would surely have been at the forefront of our ornithology for many years to come.

Portrait of Veleslav Wahl (above)
Cover of his book Prague Birds (bottom)

ZVONEK ZELENÝ

Carduelis chloris

Pěvec velikosti vrabce. V zimě častý a neodbytný host u krmítek, odkud zahání menší ptáky. Vyskytuje se v zahradách, parcích, na hřbitovech a ve stromořadích. Ozývá se hlasem, který připomíná hlas kovového zvonku (odtud rodový název ptáka – a nejen v češtině), často zpívá i v letu, který v době toku připomíná let netopýra. Někteří naši zvonci přezimují až ve Středomoří, většinou jsou však stálí. Zvonci, kteří se u nás zdržují v zimě (u krmítek, zásypů atp.), pocházejí většinou ze Skandinávie.

EUROPEAN GREENFINCH

A songbird the size of a sparrow. The Greenfinch is a common winter visitor to bird feeders where it is able to chase other birds away. The Greenfinch occurs in gardens, parks and cemeteries as well as in hedgerows and tree lines. Its call sounds like a metal bell which is reflected in the species' Czech name. The Greenfinch sings its more melodious song often while flying, which resembles the flight of a bat. It is a partial migrant – some individuals from the Czech breeding populations winter in the Mediterranean, whilst the majority remain in their breeding areas. Greenfinches wintering in Czechia also include individuals from northern Europe.

STŘÍZLÍK OBECNÝ

Troglodytes troglodytes

Drobný, po králíčcích náš nejmenší pták. Je hnědý s příčným okrovým skvrněním. Nápadný je svou čílostí a krátkým, často zdviženým ocáskem. Většinou se prozradí ostrým a zvučným varovným hlasem („cerrrrr“) nebo dlouhou švitořivou písničkou. Zdržuje se nejčastěji v hustém a nepřehledném prostředí (břehové porosty, vývraty, zarostlé pařezy, ...). V těchto místech dovedně ukryvá svá kulovitá hnízda z mechu. Živí se převážně hmyzem, zimující ptáci pak dalšími bezobratlými, např. drobnými pavouky. Naši střízlíci jsou částečně tažní (zimují většinou ve Středomoří), na zimu k nám přilétají ptáci ze severněji položených hnízdišť.

NORTHERN WREN

One of the smallest European birds, the Wren is an inconspicuous ochre-brownish in colour and is usually detected by its sharp alarm call ("tserrrrrr") or by a loud, complex song. Another characteristic of this species is its short tail that is often raised vertically. It prefers dense, bushy habitats often close to streams or rivers where it builds its closed nest made of moss. Insects and other invertebrates, incl. spiders constitute the main part of the Wren's diet. In Czechia it is a partial migrant, with some individuals also wintering in the Mediterranean. Wrens from northern parts of Europe also winter in Czechia.

STRAKAPOUD VELKÝ

Dendrocopos major

Černobíle strakatý šplhavec velikosti kosa. Samice má černé temeno i týl, samec má červenou skvrnu v týle. Nápadné je červené zbarvení pod ocasem. Žije v lesích, sadech i zahradách. Hnízdí dutinu si vysekává a vydlabává do kmenů stromů. Živí se nejrůznějším hmyzem, především jeho larvami. Často se ozývá hlasitým tvrdým „kx“, v rozčilení „gigigigig“. Dráha jeho letu – podobně jako u jiných šplhavic – vytváří vlnovky. Naši strakapoudi velcí jsou stálí, v zimě přilétají i na krmítka, zvláště pokud tam najdou lůj nebo jiné tučné krmivo.

GREAT SPOTTED WOODPECKER

This woodpecker is roughly the same size as a Blackbird. The male has a red patch on its crown, but this is absent on the female. Red vents on the birds' flanks are also typical for the species. The Great Spotted Woodpecker is common in forests, orchards, parks and gardens where it excavates a breeding hole in tree trunks. The species feeds mainly on the larvae of insects. Its call sounds like harsh 'kx', or 'gigigigig' when irritated. As with all other woodpeckers, the Great Spotted Woodpecker has an undulating flight. It is a resident to Czechia and visits bird feeders in winter, especially when fat-rich food is available.

KOS ČERNÝ

Turdus merula

Původně plachý obyvatel lesního prostředí se z valné části přestěhoval k lidským sídlům a stal se dnes již typickým obyvatelem měst. Samci jsou celí černí s nápadně žlutým zobákem (v období hnízdění), samice a mladí ptáci jsou převážně hnědí s okrovým skvrněním. Kos staví svá hnízda na stromech, keřích i na budovách. Samci patří mezi naše nejlepší zpěváky. Živí se především hmyzem a dalšími bezobratlými, od konce léta pak nejrůznějšími bobulemi a jinými dužnatými plody. Naši lesní kosi jsou převážně tažní a odlétají na zimu do jihozápadní Evropy, městské populace jsou zřejmě z větší části stálé.

EURASIAN BLACKBIRD

The Blackbird, once a shy inhabitant of woods, has colonised urban areas and become a typical bird of human settlements. Females and juveniles are brown with ochre spots, while the males are black with a contrasting yellow bill in a breeding season. The song of the male Blackbird is one of man's favourite bird songs. The species builds its nest in trees, bushes and also in buildings and other man-made structures. Insects and other invertebrates predominate in the diet of the Blackbird, but from late summer onwards berries and other fruits become more important. The Blackbirds from Czechia migrate to winter in southwest Europe, although the urban population are mostly resident all year round.

PĚNICE ČERNOHLAVÁ

Sylvia atricapilla

Známa rovněž pod jménem černohlávek. Je velká zhruba jako štíhlejší vrabec. Černou „čepičku“ mají pouze starší samci – samice a mladí ptáci mají „čepičku“ hnědou. Patří k našim nejlepším zpěvákům. Obývá lesy s keřovým patrem, remízky, listnaté lesy, ale i městské parky, větší zahrady a sady – prostě místa, kde nachází nižší keře, v nichž hnízdí. Staví si ledabylé hnízdo ze suchých travin s vpletenými zámoťky housenek. Živí se hmyzem, na podzim i malinami, bezinkami a plody krušiny olšové. Je jedním z mála našich ptáků, kteří táhnou do Arábie a východní Afriky. K nám se zpravidla vrací od počátku dubna. V posledních letech přibývá případů, kdy můžeme ojedinelé pěnice černohlavé zastihnout u nás v nižších polohách i v zimě.

EURASIAN BLACKCAP

A common species slightly smaller in size than a House Sparrow. The male is characterised by its distinctive 'black cap', which is brown on females and young birds. It occurs in woodlands, parks and gardens with bushy vegetation where it builds its nest. The Blackcap's song is rich and, along with the Blackbird's, is one of man's favourite bird songs. It feeds on insects and during late summer and autumn also on various berries. Blackcaps from Czechia migrate mostly to the Mediterranean basin but in recent years some individuals have been wintering in the Czech lowlands.

BUDNÍČEK MENŠÍ

Phylloscopus collybita

Pták podstatně drobnější a štíhlejší než vrabec, převážně šedo-zeleně zbarven. Obývá veškeré lesy s podrostem, hlavně okraje a paseky. Zastihneme ho v nejrůznějších křovinách. Jeho zpěv je všeobecně známé a jednoduché „cilp-calp, cilp-calp“. Budníček menší si staví těsně při zemi kulovité hnízdo s postranním vchodem, které připomíná „boudičku“ či „budku“ – odtud český rodový název budníček. Živí se nejrůznějším drobným hmyzem, na sklonku léta pak i rozličnými bobulemi, z nichž získává energii na cestu do zimovišť. Naši budníčci menší přezimují ve Středomoří a v severní Africe. K nám se vrací na přelomu března a dubna.

COMMON CHIFFCHAFF

This species, smaller than House Sparrow and inconspicuously greenish grey, lives in woodlands with bushes, particularly at forest edges and clearings. Its typical song 'chiff-chaff, chiff-chaff' gives the species its name. It builds a ball-like nest hidden close to the ground. Chiffchaffs feed on insects, in late summer and in the autumn also on berries which provide it with the energy needed for its migration. Chiffchaffs from Czechia winter in the Mediterranean as well as North Africa and return to their breeding grounds in late March -early April.

SÝKORA MODŘINKA

Parus caeruleus

Ptáček menší a štíhlejší než vrabec. Po sýkoře koňadře druhá nejhojnější naše sýkora. Hnízdí v dutinách stromů i v jiných dutinách a polodutinách, ráda obsazuje ptačí budky. Její zpěv („cici-cirrr“) zní jemně a mile – není však příliš hlasitý. Při sběru nejčastější potraviny – hmyzu – obratně šplhá a dovede se zavěsit i na nejtenčí koncové větvičky stromů a keřů. Na sklonku léta a na podzim nepohrdne nejrůznějšími semeny a bobulemi. V zimě se často objevuje spolu se sýkorou koňadrou u krmítek. Stálý, z části tažný ptáček zimující ve Středomoří.

EURASIAN BLUE TIT

The Blue Tit is smaller than a House Sparrow and together with the Great Tit is the most common Tit species in Czechia. It breeds in tree hollows incl. nest boxes. Its subtle song 'tsitsi-tsirrr' is rather soft. Blue Tits feed mostly on insects, skilfully catching them in trees and bushes. In late summer and autumn it also eats berries and seeds, and is a regular visitor to bird feeders during the winter. Blue Tits in Czechia are partial migrants – some individuals are winter residents, others migrate to the Mediterranean.

SÝKORA KOŇADRA

Parus major

Jeden z našich nejhojnějších a nejznámějších ptáčků. Je velká jako vrabec. Vyskytuje se u nás téměř všude od nížin až do hor. Hnízdí v různých dutinách a polodutinách, s oblibou v ptačích budkách. Zpěv je pronikavě zvonivé „cicibe-cicibe-pink“, často opakované. Živí se hlavně hmyzem, dále rovněž olejnými semeny a nejrůznějšími plody. Obratně šplhá ve větvích, potravu často vyhledává na zemi. V zimě se ráda stahuje ke krmítkům. Někteří naši ptáci zalétávají na zimu až do Itálie a Francie, u nás se naopak často objeví sýkory koňadry ze severovýchodní Evropy, dokonce až z Povolží.

GREAT TIT

The Great Tit is one of the most common and best-known birds in Czechia. The size of House Sparrow, it occurs almost everywhere from lowlands to mountains. It breeds in tree hollows as well as in nest boxes. Its song is a strident 'tsitsibe-tsitsibe-pink', often repeated several times. Insects are the main food of this species, along with seeds and fruits. The Great Tit obtains its food in trees and also on the ground. It is a common visitor at winter bird feeders. Some individuals from Czechia migrate to Italy or France, while birds from northern and eastern Europe appear during the winter here.

SOJKA OBECNÁ

Garrulus glandarius

Všeobecně známý ptáček velikosti štíhlejšího holuba. Ostrážná „strážkyně lesa“ – svým pronikavým varovným křikem upozorňuje na nebezpečí. V poslední době se nastěhovala do měst; její hlavní potravou je sice nejrůznější hmyz, plži a lesní plody, ale dovede plinit hnízda menších druhů ptáčků. Kromě drsného varování „rérc“ se ozývá mňoukavým „hijéh“, které je někdy sotva rozeznatelné od hlasu káně lesní. Na podzim se zdržuje ráda v dubových lesích, kde si vytváří zásoby na zimu – schovává do trávy a mechu jednotlivé žaludy. Proto bývala také někdy nazývána „zakladatelkou doubrav“, neboť všechny zásoby nikdy nedohledá. Přelétavý ptáček, v zimě se u nás objevují sojky ze severovýchodu.

EURASIAN JAY

The Jay is a well-known bird the size of a smaller pigeon. It is called the 'warden of a forest' due to its harsh alarm call signalling the approach of a potential threat. The species has in recent years colonised urban areas in Czechia. It feeds on insects, molluscs or fruits, but is also a predator of other birds' nests. Apart from its alarm call, the Jay can be heard calling 'hieeee', which is very similar to the call of a Buzzard. In the autumn, Jays prefer oak forests where they make caches of acorns for winter time. Because of this habit Jays have been called the 'founders of oak forests' (as they usually never find all their acorns that they've hidden in their hoards). The Jay is a partial migrant; individuals seen in winter time in Czechia are likely to have come from north-eastern Europe.

HRDLIČKA ZAHRADNÍ

Streptopelia decaocto

Šedohnědý ptáček štíhlejší než holub. Na rozdíl od příbuzné hrdličky divoké není u nás původním druhem: rozšířila se k nám z Balkánu (proto se jí také někdy říká hrdlička balkánská) teprve po druhé světové válce. Nyní ji zastihneme již po celé Evropě. Hnízdí dvakrát až třikrát do roka. Hnízdo je plochá kupka větviček umístěná na stromech i na budovách. Za toku vylétá šikmo do výše a plachtí dolů s roztaženými křídly. Ozývá se hlasitým tříslabičným „gu-gú-gug“. Je to stálý ptáček.

EURASIAN COLLARED DOVE

The Collared Dove is brown-grey, the size of a slender pigeon. It has colonised central Europe from Balkans in the period after WWII (and is therefore sometimes called the Balkan Dove). Nowadays the species is common across Europe, mostly in urban areas. Collared Doves breed up to three-times per year. Its nest is a simple pile of branches in trees or buildings. Its display when gliding on open wings is another characteristic of the species. Its call sounds like 'goo-goo-goog'. The Collared Dove is a resident.

VRABEC DOMÁCÍ

Passer domesticus

Svou příbuznost ke sňozačům už prozradí jen zřídka, když máme štěstí spatřit jeho kulovité rozčuchané hnízdo postavené v koruně stromu. Většinou však hnízda ukrývá pod střechami domů a v nejrůznějších šterbinách a polodutinách. Mláďata krmí převážně hmyzem, jinak se živí rozmanitou stravou. Dříve – v době, kdy jich bylo mnohem více – škodili vrabci požíráním obilí. Jejich početnost se však v poslední době výrazně snížila a z některých míst, např. ze středů větších měst, zmizeli úplně. Na venkově, zvláště tam, kde se mohou přizpůsobit s drůbeží, se s nimi můžeme stále setkávat. Vrabci domácí jsou stálí ptáci.

HOUSE SPARROW

The shape of its rounded nest, found in trees, suggests that the House Sparrow is a close relative of African weavers. However, as its name suggests, House Sparrows' nests in trees are extremely rare nowadays. The House Sparrow usually builds its nest under roofs and in other hollows found in buildings. The species is omnivorous but chicks are fed mostly with insects. In the past, when the House Sparrow population in Czechia was much higher, the species was considered as a pest because of its feeding on grains. However, its population has declined in Czechia in recent years and the species has disappeared completely from certain areas (e.g. the centres of larger cities). Sparrows are still present in villages, particularly in places where people keep free-ranging poultry. The House Sparrow is a resident species in Czechia.

VRABEC POLNÍ

Passer montanus

Mírně štíhlejší než vrabec domácí. Obě pohlaví jsou na rozdíl od vrabce domácího stejně zbarvena: mají hnědé temeno hlavy. Hojně se vyskytuje v sadech, zahradách, parcích, silničních strožadích a na dalších podobných místech. V poslední době proniká stále blíže ke středům měst. Hnízdí v nejrůznějších dutinách i v ptačích budkách. Živí se semeny, poupaty, ovocem i hmyzem, kterého v době krmení mláďat spotřebuje značné množství. Na podzim se shlukuje do hejn a potuluje s jinými ptáky na polích a jejich okrajích, pokud jsou tam vhodné keře.

EURASIAN TREE SPARROW

Tree Sparrow is slightly smaller than its close relative, the House Sparrow. The species is found in orchards, gardens, fields and parks, but in recent years has also started inhabiting the centres of human settlements. It breeds in tree hollows as well as nest boxes. Unlike the House Sparrow, both sexes have the same plumage and are noticeable by their brown facial markings. Seeds, buds and fruits predominate in the diet of Tree Sparrow, however chicks are fed with insects. In the autumn, the species congregates in flocks and roams farmland, hiding in hedgerows and bushes when needed.

ČERVENKA OBEČNÁ

Erithacus rubecula

Všeobecně známý pták s cihlově červenou náprsenkou. Zpívá libozvučně často dlouho po setmění. Žije v lesích, zahradách i parcích, nejraději ve stržích, úvozech a u potoků. Potravu sbírá převážně na zemi, kde pobíhá a poskakuje s poněkud pokleslými křídly. Hnízdí skrytě v různých polodutinách, často ve svazích příkopů podél lesních cest. Mláďata nemají oranžovou hrud: jsou na hnědém podkladě okrově skvrnitá. Naše červenky táhnou do Středomoří, některé však zůstávají a v zimě se mísí s červenkami ze severu, které u nás zimují. Jednotliví ptáci často navštěvují krmítka, kde hledají potravu převážně na zemi.

EUROPEAN ROBIN

This well-known species is famous for its red breast. Its melancholic song can be heard mainly after sunset in forests, gardens and parks, where it prefers shady, damp spots. Robins collect their food mostly on the ground. They also nest on the ground, in semi-open hollows, often on slopes. Juvenile birds lack the red breast of adults and are dullish brown, marked with ochre spots. Robins from Czechia migrate to the Mediterranean, although some individuals are resident and mix with Robins from northern parts of Europe, which winter in Czechia. Some individuals visit bird feeders in winter, where they try to collect leftovers lying on the ground.

HOLUB HŘIVNÁČ

Columba palumbus

Je statnější než holub domácí; z původně divokého lesního holuba se v průběhu posledního čtvrtstoletí stal nápadným městským ptákem, kde obývá parky a zahrady. Staví si velmi „řídké“ hnízdo na stromech a snáší dvě bílá vejce, zpravidla dvakrát ročně. Živí se nejrůznějšími semeny, pokud může, zaletuje je sbírat do polí. Na sklonku léta se hřivnáči shlukují do hejn, která směřují na zimoviště do jihozápadní Evropy. V posledních letech někteří tito holubi zůstávají u nás přes zimu.

COMMON WOODPIGEON

The Woodpigeon is slightly bigger than a domestic pigeon. Originally a bird of woodlands, the Woodpigeon has in recent years also become resident in Czech towns and cities, where it is found in parks and gardens. It lays two white eggs in its simple nest, which is located in trees and sometimes buildings. The Woodpigeon breeds twice a year. It feeds on seeds, collecting them often in farmland. At the end of summer, Woodpigeons congregate in flocks and leave to winter in south-western of Europe. Recently, some individuals have begun to stay in Czechia all year round.

STRAKA OBEČNÁ

Pica pica

Známy černobílý pták s kovovým leskem, nápadný svým dlouhým stupňovitým ocasem. U nás původně obyvatel roztroušené zeleně v polní a luční krajině, v posledních letech se nastěhoval do lidských sídel včetně největších měst. Staví si hnízda většinou vysoko v korunách stromů; tyto na pohled ledabylé stavby z různých větví a větviček mají hnízdní kotlinku zpevněnou blátem a jsou opatřeny stříškou z větviček. Straky jsou všežravci: živí se larvami hmyzu, plži, červy i drobnými obratlovci. Jsou to stálí ptáci.

EURASIAN MAGPIE

This well-known species is instantly recognisable by its contrasting black and white plumage and long tail. Originally the Magpie was a typical species of sparsely wooded farmland but in recent decades it has very successfully colonised urban areas, including the centres of large cities. The Magpie's nest is made of branches and is located high in tree crowns. The nest is fortified inside with dry mud and has a roof from branches. The Magpie is omnivorous: it feeds on the larvae of insects, molluscs, worms and small vertebrates. The species is resident in Czechia.

MLYNAŘÍK DLOUHOOCASÝ

Aegithalos caudatus

Drobný pták s dlouhým ocáskem, s podobným chováním jako naše sýkora. Žije v parcích s křovinatým podrostem a na okrajích lesů. Staví si kulovitá hnízda s postranním vchodem, odchovává deset i dvanáct mláďat. Rodiny se pak drží pohromadě až do předjaří, prozradí se příjemně znějícím švitořením. Patří mezi pravidelné návštěvníky krmítek, kde vyhledávají tučnější sousta. Mlynaříci jsou stálí ptáci.

LONG-TAILED TIT

A long tail is a characteristic for this small relative of other tits. It lives in parks with undergrowth and at forest edges. The Long-tailed Tit is famous for its closed round nests, where it can raise up to 10–12 chicks. Once the young leave the nest, Long-tailed Tit families stay together until early spring of the following year. The Long-tailed Tit is a regular visitor to bird feeders where it seeks fatty pieces of food. The species is resident in Czechia.

DLASK TLUSTOZOBÝ

Coccothraustes coccothraustes

Náš největší pěnkavovitý pták s mohutným kuželovitým zobákem, jímž dokáže rozlousknout i ta nejtvrďší semena. Žije ve světlých listnatých lesích a větších zahradách, hnízdí většinou vysoko na stromech. V hnízdní době není příliš nápadný, v zimě rád navštěvuje krmítka, kde dává přednost semenům slunečnice. Jsou to většinou dlaskové ze severněji položených hnízdišť; naši dlaskové jsou tažní a zimu tráví převážně ve Středomoří.

HAWFINCH

The Hawfinch is the largest member of the finch family to be found in Czechia. Its heavy bill is used to crack open hard seeds, which constitute an important part of its diet. The Hawfinch prefers broad leaved forests and larger gardens, where it builds its nest high in the canopy. It is rather inconspicuous during the breeding season but is to be easily observed in winter time when it visits bird feeders. Sunflower seeds are the favourite food items there. Hawfinches visiting the bird feeders in winter time are those who come from northern areas: the Czech breeding populations migrate and spend the winter in the Mediterranean.

Embassy of Sweden
Prague

poděkování Velvyslanectví Švédska v České republice

Panely připravili: Kateřina Ebelová, Jaroslav Škopek, Petr Voříšek
Ilustrace: Jan Hošek
Grafická úprava: Jiří Kaláček
Spolupráce na překladech: Steven O'Connor a Sarah Brock